

Ю.М. Горбаченко, канд. істор. наук, В.С. Чубань, канд. екон. наук
Академія пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля МНС України

Аналіз існуючої організації охорони праці в органах і підрозділах Міністерства надзвичайних ситуацій України

У статті на підставі комплексного аналізу з позиції системного підходу сформовано бачення щодо формування механізму управління охороною праці як важливого елементу складової державного управління Міністерства надзвичайних ситуацій України (МНС). Подано аналіз існуючої організації охорони праці в органах та підрозділах МНС.

аналіз, механізм управління, охорона праці, системний підхід

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки зростають вимоги до професійної підготовки працівників, яка поряд з фаховими компетенціями передбачає вміння надійно та безпечно працювати. Державна політика в галузі охорони праці ґрунтується на головному принципі пріоритетності життя та здоров'я працівників перед будь-якими результатами виробничої діяльності. Реалізація цієї політики передбачає виконання багатьох заходів з підвищення рівня безпеки праці, але головним серед них є формування у працівників засобами освіти мотивації щодо посилення відповідальності особи за власну та колективну безпеку під час професійної діяльності.

Однією з найнебезпечніших галузей людської діяльності була і, на жаль, залишається рятувальна справа. Але, на жаль, вчені не надають великого значення умов праці рятувальників. У ст. 43 Конституції України сказано: "Кожен має право на належні, безпечні й здорові умови праці". Це ключове положення Конституції безумовно повинно визначити суть державної політики в галузі охорони праці, однією з основних складових якої повинно стати створення високоефективних систем управління охороною праці.

Для досягнення максимальної ефективності систем управління охороною праці необхідно забезпечувати їх високоефективну роботу як на державному, так і на регіональному, галузевому та виробничому рівнях [1]. Все це може бути досягнуто лише за умови впровадження в Україні (у відповідності з існуючою законодавчою базою та вимогами Міжнародної організації праці (МОП)) сучасних високоефективних систем управління охороною праці, що потребує підготовки кваліфікованих кадрів, здатних вирішувати відповідні завдання.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Проблеми управління охороною праці в сучасних умовах розглянуті такими вченими, як Д. Богиня, Н. Лук'янченко, О. Мовчан, А. Молчанов, М. Маковецький, Є. Суїменко, М. Дейлі, В. Роїк, У. Бек та ін. Науковцями Гадзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О., Заверуха Н. М., Зацарний В.В та іншими були проведені дослідження оцінки ефективності заходів по покращенню охорони праці на суб'єктах підприємницької діяльності. Такі дослідження носили вибірковий характер по відношенню до галузей діяльності.

© Ю.М.Горбаченко, В.С.Чубань, 2012

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вивченням проблематики управління охороною праці займаються вітчизняні практики, державні діячі, учені. Разом з тим питанню аналізу існуючої організації охорони праці в органах та підрозділах МНС України на сучасному етапі приділено недостатньо уваги, тому даний напрямок вимагає подальшого вдосконалення по оцінці стану охорони праці.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в дослідженні загальних засад управління охороною праці в Україні, визначенні теоретичних положень організаційного забезпечення охорони праці в органах та підрозділах МНС.

Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання:

- на підставі комплексного аналізу з позиції системного підходу сформулювати бачення щодо удосконалення механізму управління охороною праці як важливого елементу складової державного управління Міністерства надзвичайних ситуацій України;
- надати аналіз щодо існуючої організації охорони праці в органах та підрозділах МНС України.

Результати дослідження. У спрощеному вигляді будь-яка система управління, в тому числі і система управління охороною праці – це сукупність суб'єкта та об'єкта управління, що знаходяться у певному середовищі та інформативно зв'язані між собою – від суб'єкта управління до об'єкта спрямовані функції управління, а від об'єкта управління до суб'єкта – зворотній зв'язок [2] (рис. 1).

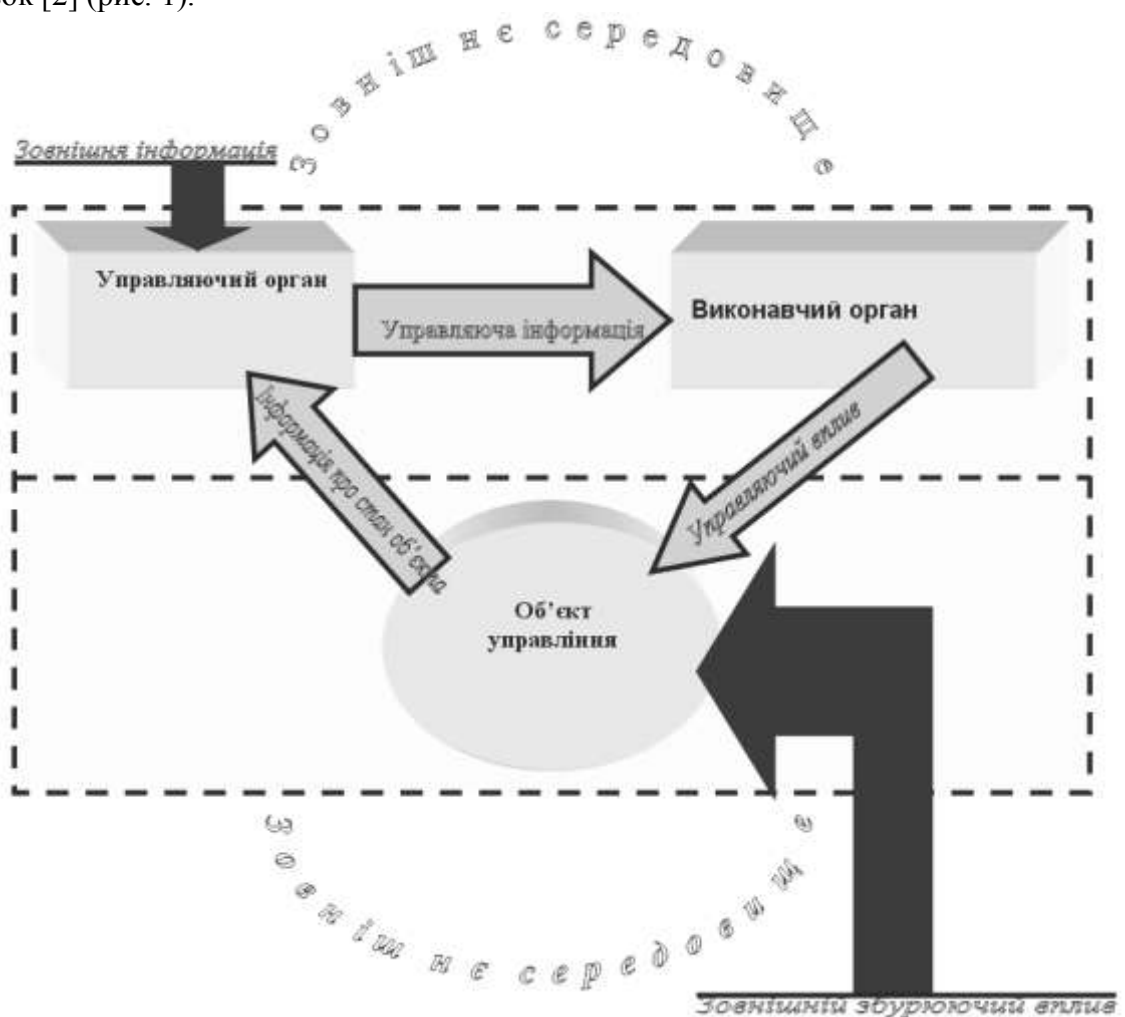

Рисунок 1 – Спрощена модель системи управління охороною праці

У суб'єкті управління можна виділити два органи – управляючий та виконавчий. Управління завжди здійснюється заради досягнення певної мети. Метою управління охороною праці є забезпечення безпеки, збереження здоров'я та працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Таким чином, система управління охороною праці (СУОП) – це сукупність суб'єкта та об'єкта управління, які на підставі комплексу нормативної документації проводять цілеспрямовану, планомірну діяльність з метою забезпечення здорових, безпечних і високопродуктивних умов праці. Охорона праці базується на законах та інших нормативно-правових актах, які є головним джерелом зовнішньої інформації, що надходить до СУОП [5].

Будь-яка система управління, в тому числі і СУОП, передбачає відповідні функції та завдання управління для досягнення поставленої мети [4] (в галузі охорони праці – це забезпечення здорових, безпечних і високопродуктивних умов праці). Основні функції та завдання управління в структурі СУОП представлені на рис.2.

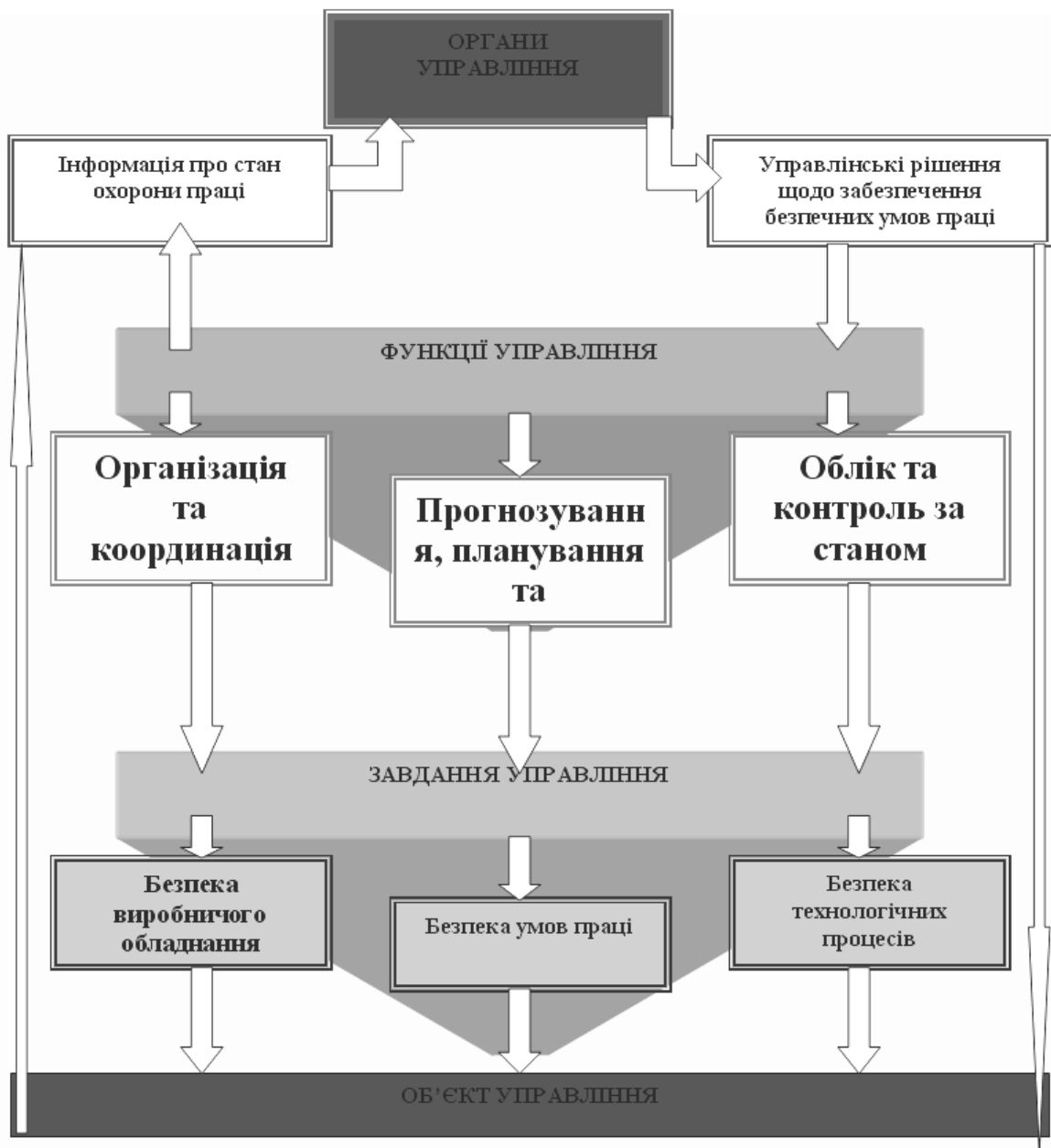

Рисунок 2 – Основні функції та завдання управління в структурі СУОП

Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи (АРІНР) характеризуються наявністю факторів, що загрожують життю і здоров'ю рятувальників, які проводять ці

роботи, і вимагають спеціальної підготовки, обмундирування та обладнання. Особливості статусу рятувальників визначаються покладеними на них обов'язками щодо участі в проведенні робіт з ліквідації наслідків НС та пов'язаної з цим загрозою їх життю і здоров'ю.

Адже, від правильно прийнятого управлінського рішення уповноваженого керівника з ліквідації НС, залежить безпека праці його підлеглих. Керівник повинен мати навички безпечних прийомів виконання самих різних робіт та прийняття важливих рішень при роботі в умовах впливу небезпечних і шкідливих факторів.

Організація охорони праці при ліквідації наслідків НС передбачає комплекс заходів, що проводяться з метою усунення або зменшення впливу факторів, що створюють загрозу життю і здоров'ю рядового і начальницького складу рятувальників і постраждалого населення, робітників і службовців в ході проведення АРІНР.

У МНС постійно проводиться робота щодо попередження виробничого травматизму серед осіб рядового і начальницького складу сил цивільного захисту, працівників органів і підрозділів, підприємств та організацій системи Міністерства [3].

Проте дані виробничого травматизму за 2011 рік свідчать, що якість впровадження в практичну діяльність вимог нормативно-правових актів з охорони праці, профілактичних заходів на місцях потребує поліпшення. Вжиті структурними підрозділами системи МНС профілактичні заходи ще не повною мірою відповідають вимогам сьогодення. Про це свідчить зростання кількості виробничого травматизму порівняно з 2010 роком в ГТУ(ТУ) МНС в АР Крим, Донецькій, Київській, Луганській, Одеській, Рівненській, Херсонській, Хмельницькій, Чернігівській областях.

Усього за 2011 рік в органах і підрозділах, підприємствах та організаціях системи МНС трапилося 46 нещасних випадків виробничого характеру. При цьому постраждало 47 людей, із них 4 смертельно. Зареєстровано 1 груповий випадок при 2 постраждалих. Для порівняння, у 2010 році сталося 42 нещасних випадки виробничого характеру, при цьому постраждало 45 осіб, із них 6 смертельно, 2 групових випадки при 5 постраждалих (із них 2 особи смертельно) [3].

Кількість нещасних випадків та кількість постраждалих за 2011 рік порівняно з 2010 роком збільшилась на 4 випадки та на 2 людей відповідно. Намітилась тенденція до зменшення загальної кількості постраждалих із смертельними наслідками. У 2010 році постраждало 6 осіб із смертельними наслідками, у 2011 році постраждало 4 особи із смертельними наслідками, що на 2 особи менше.

Випадки виробничого травматизму зі смертельними наслідками трапилися в ГТУ МНС в АР Крим, в ТУ МНС Тернопільській, Чернівецькій областях та у Вінницькому вищому професійному училищі цивільного захисту.

У 2011 році із 13 випадків травмувань осіб рядового і начальницького складу під час гасіння пожеж та ліквідації їх наслідків 4 випадки пов'язано з падінням із висоти. За висновками комісій із розслідування, основними причинами були невиконання посадових обов'язків, вимог інструкцій з охорони праці, особиста необережність.

Аналіз травматизму серед працівників МНС України при виконанні задач, пов'язаних з виконанням службових обов'язків, показує, що він є досить високим і стабільним (рис. 3) [3]. За останні 10 років понад 500 працівників отримали травми різного ступеня тяжкості. При цьому статистика показує, що найбільшу кількість травм працівники отримують при гасінні пожежі і несенні служби.

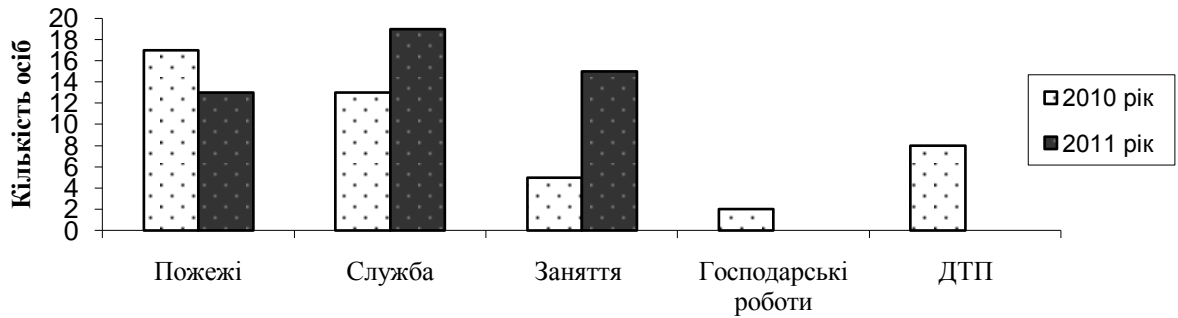

Рисунок 3 - Аналіз травматизму серед працівників МНС за 2010-2011 рр.

Слід зазначити, що наведені статистичні дані не в повною мірою відображають динаміку травматизму в цілому для сил з ліквідації НС, оскільки при виконанні АРІНР в зону НС, крім працівників ОРС ЦЗ залучаються працівники інших міністерств, об'єднань, організацій, які також отримують травми.

З аналізу роботи пожежно-рятувальних служб випливає, що найбільш частими обставинами, що сприяють загибелі і серйозному травмуванню особового складу, що здійснює гасіння пожеж та проведення інших робіт, є:

- обвалення конструкцій - 29%;
- вибух газових балонів - 10%;
- вибух (резервуара з нафтою, бензобака) - 6%;
- падіння з висоти - 16%;
- отруєння - 6%;
- вплив високих температур - 29%;
- ураження електрострумом - 4%.

Висновки. Повністю усунути небезпеку, що виникають в процесі виконання робіт, за допомогою тільки технічних і організаційних заходів практично неможливо. Безпека здоров'я людини за часту визначається лише його поведінкою. Тому запобігання причин травмування в основному лежить на начальницькому складі, оскільки саме він займається підбором кадрів для виконання небезпечних видів робіт, а також проводить навчання, інструктажі і прищеплення культури безпеки праці всьому особовому складу.

Отже, безпека праці особового складу напряму залежить від керівника, від правильності прийняття його рішення, визначення вирішального напрямку, направлення кількості та виду сил і засобів, уміння швидко примати рішення в умовах НС. Безперечно, безпека праці залежить від самого рятувальника його підготовленості, добросовісності виконання поставлених завдань. Тому, як ніколи раніше, управління в даній системі необхідно здійснювати на науковій основі.

Перспективи подальших досліджень. Охорона праці – це складна проблема сьогодення. Незадовільний стан охорони праці призводить до значних фінансово-економічних, матеріальних та людських втрат. Перспективи розробки та впровадження удосконаленої системи управління охороною праці в органах та підрозділах МНС України актуальними та представляють інтерес для подальших досліджень як науковцями так і практичними працівниками.

Список літератури

1. Зеркалов Д.В. За безопасный труд / Д.В. Зеркалов // Охрана труда. – 2008. - № 9. – С. 30.

2. Маковецкая М.П. Достойный труд и повышение качества уровня жизни / М.П. Маковецкая // Вестник Московского университета МВД России. - 2008. - № 4. - С. 73.
3. Офіційний сайт МНС. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.
4. Ткачук К.Н. Управління охороною праці: Навч. посібник. / Ткачук К.Н., Мольчак Я.О., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І., Ткачук К.К., Полукаров Ю.О., Стасюк В.М. - Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 288 с.
5. Шишко Н. Сохраняя здоровье людей / Н. Шишко // Новый азовсталец. – 2009. – № 31. – С.6.

Ю. Горбаченко, В. Чубань

Анализ существующей организации охраны труда в органах и подразделениях Министерства чрезвычайных ситуаций Украины

В статье на основании комплексного анализа из позиции системного подхода сформировано виденье относительно формирования механизма управления охраной труда как важного элемента составляющей государственного управления Министерства чрезвычайных ситуаций Украины (МЧС). Подан анализ существующей организации охраны труда в органах и подразделениях МЧС.

Y. Gorbachenko, V. Chuban

Aanalysis of the present labour protection arrangement in authorities and subordinate units of Ministry of emergencies of ukraine

An interpretation of the mechanism of the labour protection management as an important component of state administration of Ministry of Emergencies of Ukraine (MEU) is made on the basis of complex analysis from the perspective of a systematic approach. The present labour protection arrangement in the authorities and subordinate units of MEU is analyzed as well.

Одержано 11.10.12